

Bör schaktmassor användas på jordbruksmark eller deponeras?

År 2020 genererades 14,2 miljoner ton bygg och rivningsavfall. Mycket av detta uppkommer från schaktarbetet där en av restprodukterna är matjord. Matjorden är det du använder i blomrabatten hemma eller när du ska anlägga en ny gräsmatta, och den fungerar utmärkt att användas på jordbruksmark. För att matjorden från schaktarbetet ska få användas till jordbruksmarken måste kommunen ge sitt tillstånd.

Det har visat sig att lagstiftningen tolkas olika i olika kommuner. Många kommuner tillåter sina jordbrukare att använda jorden, medans andra finner anledningar att inte göra det. Motiveringen till det är bland annat att det inte kan anses vara återvinning. I miljöbalken står det nämligen att jorden från schaktmassorna måste ersätta någon annan jord för att det ska anses vara återvinning.

Detta är något som upprör de som utför schaktarbetena, de som gärna vill återvinna och använda sig av massorna men även de som jobbar med anmälningarna på kommunerna. De olika bedömningarna skapar en förvirring och irritation. För att få bukt med problemet har det lags fram förslag på att digitalisera, standardisera och utveckla bedömningsmodellerna som används när man tar beslut i denna typ av fall.

Om matjorden inte får användas på jordbruksmark kan den även läggas på en deponi. Det är dock inte alltid så illa som

det låter. Matjorden används oftast när en deponi ska stängas och man vill täcka över den. Genom att använda sig av matjorden kan man då skapa ett grönområde på den gamla deponin. Men den gör inte lika stor nytta ur ett hållbarhetsperspektiv på deponin som den gör på jordbruksmark.

En till aspekt som kan tas in i detta är hur man ska behandla massorna utifrån hållbar utveckling och de hållbarhetsmål som finns både från Sverige och FN. Om man jämför återvinning eller deponering av matjord utifrån de tre grundpelarna i hållbar utveckling, miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet, kan man konstatera att återvinning är det bästa alternativet.

Miljömässigt sett gynnas den biologiska mångfalden av ett aktivt jordbruk speciellt när det gäller naturbetesmarker.

Matjorden är även en viktig naturresurs som bör tas till vara på. Ekonomiskt sett gynnas jordbrukarna då matjorden från schaktmassor är billigare. Samtidigt gynnas de som schaktat bort matjorden för att de slipper betala dyra deponeringsavgifter. Ur ett socialt perspektiv är jordbruket ett viktigt kulturarv i Sverige och en självklar del av vår landskapsbild.

Dessa problem finns inte endast vid återvinning av matjord utan även vid återvinning av andra typer av schaktmassor. För att öka möjligheten att arbeta utefter hållbar utveckling samt för att minska missnöjet hos de som arbetar med återvinning av schaktmassor bör vidare studier och utveckling göras på området. Både gällande de bästa metoderna för att återvinna schaktmassor, samt hur lagstiftningen gällande återvinning ska tolkas.